

Monumentnummer*: 502197

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 14 november 1996
Kadaster deel/nr: 82680/131

<i>Woonplaats*</i>		<i>Gemeente*</i>		<i>Provincie*</i>		
Gerkesklooster		Achtkarspelen		Fryslân		
<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Sarabos	13		9873 TH	Gerkesklooster	Bij	Polder de Twee Provinciën
<i>Kadastrale gemeente*</i>		<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>	
Drogeham		I			161	

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

De 18 meter hoge WINDMOLEN of zgn. Amerikaanse windmotor op een molenwerf in het open weidelandschap van het waterschap "De Twee Provinciën" (thans Waterschap Lits & Lauwers) is een dominant herkenningspunt ten noordoosten van Gerkesklooster. De molen is gelegen aan de Lauwers waarin het overtollige waterbezwaar uitslaat. Het waterschap omvatte bij oprichting in 1918 230 ha. op het grondgebied van de gemeenten Achtkarspelen (provincie Friesland), Grotegast en Grijpskerk (provincie Groningen). De naar Amerikaans model ontstane windmolen van het type "Hercules Metallicus", uit Duitsland geïmporteerd door de Rotterdamse handelsmaatschappij R.S. Stokvis & Zonen, werd 1923 alhier door de fa. Koelstra en Dolk geplaatst. De molen bemaalde als enige de gehele polder. De molen werd in 1991 gerenoveerd.

Omschrijving

De toren met windrad staat op een onderbouw. Dit zgn. molenhuis is opgetrokken uit gesinterde rode bakstenen, met een stroomlaag als gevelafsluiting. In de onderbouw zitten vier recente houten getoogde kruisvensters. De opgeklampte houten rondboogdeur is vernieuwd. Het molenhuis is gedekt met een platte betonnen dekplaat waarvan het overstek is geprofileerd en aan de onderzijde op regelmatige afstand is voorzien van geprofileerde consoles. De stalen toren staat op de betonplaat en heeft een ladder en een houten platform. Het windrad heeft een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vlucht van 11 meter en telt 30 gegalvaniseerde ijzeren bladen. De molen is voorzien van twee vanen: een hoofdvaan en een zijvaan. De eerste dient voor de zelfregeling naar de windrichting, de tweede voor de zelfregeling naar windsterkte. De inlaat is voorzien van een ijzeren krooshek, waarachter de ijzeren vijzel; de uitstort bestaat uit een betonnen vloer met gemetselde muurtjes.

Waardering

De zgn. Amerikaanse windmotor uit 1923 is van cultuurhistorisch en industrieel-archeologisch belang:

- voor de geschiedenis van de industriële archeologie, in het bijzonder van de windmotoren,
- vanwege de ontwikkeling van de bemalingstechniek naar Amerikaans model,
- vanwege zijn rol voor het ontstaan en de bemalingsgeschiedenis van het voormalige waterschap De Twee Provinciën,
- vanwege de hoge mate van gaafheid,
- vanwege zijn landschappelijke betekenis als markant herkenningspunt langs de Lauwers in het open weidelandschap ten noorden van Gerkesklooster/Stroobos,
- vanwege de hoge mate van zeldzaamheid in de gemeente Achtkarspelen en de regio de Friese Wouden.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie- en poldermolen

Functie

Getijmolen